

Behörighetsutbildning i försäkringsmedicin

Sammanfattningar av projektarbeten.

Hösten 2013

Sahlgrenska akademien

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Göteborgs Universitet anordnade med start höstterminen 2012 en behörighetsutbildning i försäkringsmedicin, 22,5 hp, för specialistkompetenta läkare. Utbildningen gick över tre terminer och den avslutades i december 2013 med att kursdetagarna presenterade sina projektarbeten. Projektarbetena utgjordes av en systematisk litteraturöversikt, och i denna skrift presenteras sammanfattningarna av varje projektarbete. Vill man ha hela projektarbetet så kontaktar man respektive författare på den e-post adress som står under varje sammanfattning. Ansvarig lärare för projektarbetet har varit överläkare Jonas Brisman och specialistläkare Mathias Holm på Arbets- och miljömedicin, Sahlgrenska Universitetssjukhus.

Göteborg 11 december 2013

Kjell Torén
Professor/överläkare
Kursledare

Innehållsförteckning

Arbetsrelaterade psykosociala riskfaktorer för ont i ryggen. Översikt av systematiska litteraturöversikter. Helena Saraste, Maria Sedvall, Anders Seldén.....	2
Individual Placement and Support och inträde på arbetsmarknaden vid psykisk sjukdom. Ingrid Falkenborn, Marie Hellström	3
Systematisk litteraturöversikt av PTSD efter arbetsplatsrelaterat rån. Peter Nordström, Gert Persson.....	4
Vilka aktiva åtgärder har betydelse för återgång i arbete efter sjukskrivning under diagnoserna burnout (utbrändhet) och exhaustion disorder (utmattningssyndrom)? Maria Henoch, Caroline Liljenberg.....	5
Försörjning via arbete hos personer med permanent tarmstomi. Bo Fagerkvist, Lars Sjökvist.....	6
Kan cochleaimplantat ge förbättring av arbetsförmåga hos vuxendöva? - Hörselrehabilitering på avbetalning? Viveka Westergren, Carl Wienreich	7
En systematisk kunskapsöversikt om återgång till arbete förändras efter 3-6 månaders sjukskrivning. Agneta Glennsten, Helene Wrede.....	8
Migränsjukdomens påverkan på arbetsförmågan. Samy Hellerstedt, Jan Åke Åkesson.....	9
Vilket samband finns mellan brandmäns exponering och deras dödsorsaker? Peter Forsblom Ulf Tabjerg	10
Karpaltunnelsyndrom och sjukskrivning/sjukfrånvaro. Catarina Bremström, Niels Möller.....	11
Xylitol som infektionsprofylax mot akut mediaotit (AOM) Lisa Rosengård, Ingela Heimann.....	12

Arbetsrelaterade psykosociala riskfaktorer för ont i ryggen. Översikt av systematiska litteraturöversikter.

Helena Saraste, helena.saraste@telia.com

Marie Sedvall, thegoat@telia.com

Anders Seldén, anders.selden@telia.com

Syfte Att genomföra en systematisk litteraturöversikt av tidigare systematiska litteraturöversikter kring arbetsrelaterade psykosociala riskfaktorer betydelse för uppkomsten av ländryggsbesvär.

Metoder Ur två medicinska databaser, PubMed och Embase, identifierades alla engelskspråkiga översiktsartiklar kring arbetsrelaterade psykosociala riskfaktorer för ländryggsbesvär publicerade 2000-2012.

Resultat Av 91 unika träffar återstod endast 7 efter uteslutning av irrelevanta artiklar (n=67) eller artiklar där det saknades uppgifter kring de aktuella riskfaktorerna (n=24). En studie var just en översikt av systematiska översikter och användes för jämförelse. Ett brett spektrum av arbetsrelaterade psykosociala riskfaktorer för ländryggsbesvär avhandlades i översikterna, men spridningen var stor mellan de enskilda artiklarna. Man kom även till skilda slutsatser om de olika riskfaktorernas betydelse för uppkomsten av ländryggsbesvär. Ingen enskild riskfaktor kunde genomgående identifieras som betydelsefull men ”hög krav i arbetet” och ”låg arbetstillfredsställelse” föreföll vara de mest intressanta.

Slutsatser Arbetsrelaterade psykosociala riskfaktorer för ländryggsbesvär har varit föremål för ett omfattande vetenskapligt intresse, men det föreligger en låg överensstämmelse mellan enskilda litteraturöversikter från senare år kring de olika riskfaktorernas betydelse. ”Hög krav i arbetet” och ”låg arbetstillfredsställelse” föreföll vara de mest intressanta.

Individual Placement and Support och inträde på arbetsmarknaden vid psykisk sjukdom

Ingrid Falkenborn, ingrid.falkenborn@forsakringskassan.se,

Marie Hellström, marie.g.hellstrom@skane.se, Psykiatri Skåne, Region Skåne

Bakgrund Det fanns i maj 2012 31 000 unga med funktionsnedsättning i Sverige som uppstår aktivitetssättning i åldrarna 19 och 29 år. 75 % av dessa har en psykiatrisk diagnos. En dryg tredjedel av de som slutat med aktivitetssättning har lön från arbete månaderna efter övergången. Den arbetslivsinriktade rehabiliteringen för denna grupp är inte väl strukturerad eller implementerad. Försäkringskassan har i rapporten ”10 år med aktivitetssättning” värderat metoden Individual Placement and Support (IPS) som den mest lovande metoden vad gäller återgång till arbete i jämförelse med traditionell arbetslivsinriktad rehabilitering. Rapporten beskriver inte IPS effekter på olika diagnosgrupper.

Syfte En undersökning av det forskningsmässiga underlaget vad gäller IPS som metod för inträde på arbetsmarknaden för unga med psykisk sjukdom.

Frågeställningen Ökar metoden IPS inträdet på arbetsmarknaden för unga vuxna med psykisk sjukdom?

Metod En systematisk sökning genomfördes i databaserna PubMed , CINAHL och PsycINFO. Sökningen gjordes relaterad till IPS och de 6 vanligaste psykiatriska diagnoserna hos unga vuxna med aktivitetssättning enligt Försäkringskassans rapport.

Resultat Det enda sökord som genererade tillräcklig mängd artiklar var schizofreni AND IPS. I studierna ingick deltagare med psykosdiagnos samt nyinsjuknade i psykos, d v s schizofreni, schizoaftaktiv sjukdom, depression med psykotiska symptom samt bipolär sjukdom med psykotiska symptom. I en första sökning genererades 37 artiklar. Därefter exkluderades 19 artiklar som inte avhandlade IPS. IPS visade som metod jämfört med traditionell arbetslivsinriktad rehabilitering öka inträdet på arbetsmarknaden för åldersgruppen 19-44 år med psykosjukdom. Det var starka samband mellan antalet arbetade timmar, antal veckor i arbete och förmåga att stanna i arbete. IPS var överlägsen konventionell arbetslivsinriktad rehabilitering vad gäller förmågan att erhålla och behålla jobb, erhålla fler jobb, arbeta fler veckor, erhålla mer lön och gav ett mindre beroende av ekonomiskt bistånd.

Slutsats Slutsatsen blev att IPS är en metod som ökar möjligheten att komma in på arbetsmarknaden för individer med psykosjukdom och har även med framgång använts för nyinsjuknade i psykos som i ålder motsvarar unga med aktivitetssättning.

Systematisk litteraturöversikt av PTSD efter arbetsplatsrelaterat rån

Peter Nordström, peter.nordstrom@sll.se

Gert Persson, gert@gepekonsult.se

Posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) är vanligt förekommande i befolkningen framför allt efter krig och katastrofer samt svåra olyckor och övergrepp. PTSD efter trauma i arbetslivet har internationellt fokuserat på militär personal men även polis, räddningstjänstpersonal och akutvårdspersonal. Syftet med denna litteraturgenomgång var att studera hur stor risken är att utveckla PTSD efter arbetsrelaterat rån, om tidigt insatta åtgärder kan minska risken för senare insjuknande i PTSD samt eventuell sjukfrånvaro och arbetsförmåga efter arbetsrelaterat rån.

En sökning i PubMed resulterade i sammanlagt 7 artiklar som uppfyllde de uppställda sökkriterierna. Vid genomgång av de få studier som fanns i ämnet fann vi att prevalensen för PTSD efter rån på arbetsplatsen ligger i nivå med livstidsprevalensen av PTSD i befolkningen i stort, ca 7 %. Acute Stress Disorder (ASD) används ofta som prediktor för senare utveckling av PTSD, ca hälften av personer som drabbas av ASD får senare PTSD. Det fanns ett samband mellan närhet till rånaren och antal PTSD symptom.

Den behandling som refererades till var initial debriefing. Det fanns indikationer på att tidig debriefing kan förhindra utveckling av PTSD. Det är svårt att dra några slutsatser om sjukfrånvaron då detta bara rapporterades i ett fåtal av studierna. Däremot påverkades produktiviteten negativt på arbetsplatsen efter ett rån. Även det interpersonella förhållandet bland de anställda ändrades, ofta till det sämre.

Prevalensen av PTSD efter arbetsrelaterat rån synes lägre än vid PTSD efter personliga trauman, vilket indikerar att faktorer i arbetsmiljön kan ha en skyddande effekt. Flera sårbarhetsfaktorer såsom kvinnligt kön, tidigare trauman och tidigare psykisk störning synes vara av betydelse liksom traumats art och grad gällande förekomst och typ av vapen, hot och skador. Riskfaktorer för utveckling av PTSD efter arbetsrelaterat rån liksom förlopp avseende psykiska besvär och arbetsförmåga på lång sikt är dock otillräckligt undersökta och skulle behöva studeras i större longitudinella kohortstudier.

Vilka aktiva åtgärder har betydelse för återgång i arbete efter sjukskrivning under diagnoserna burnout (utbrändhet) och exhaustion disorder (utmattningssyndrom)?

Maria Henoch, maria.henoch@hotmail.com,

Caroline Liljenberg, caroline.liljenberg@bredband.net

Utmattningssyndrom är en relativt ny diagnos med ökat antal sjukskrivna. Rehabiliteringen av denna grupp patienter har beskrivits i termer av att ta lång tid och att den inte i alla fall leder till arbete. Samtidigt pågår forskning avseende behandlingsåtgärder.

Syftet med vårt projektarbete var att belysa kunskapsläget, utifrån en begränsad litteraturstudie, om vilka aktiva åtgärder som har betydelse för återgång i arbete efter sjukskrivning under diagnoserna burnout (utbrändhet) och exhaustion disorder (utmattningssyndrom)?

För att belysa frågeställningen gjordes en systematisk litteraturstudie under tidsperioden 2012-2013. I databasen PubMed användes Söksträngarna Burnout and Rehabilitation and Work and (return or ability or capacity) 121115 samt Burnout and Sickleave 130324. Kriterier för utfall i studien definierades som återgång i arbete på del- eller heltid. Intervention i studien definierades som aktiv rehabiliteringsåtgärd/behandling. Av 36+145 artiklar kunde 7 stycken inkluderas i studien. Ytterligare en artikel ur en referenslista lades till. Kvalitén på studierna var genomgående god. Flera av artiklarna hade prospektiv randomiserad interventions-studie-design.

Aktiva behandlingsåtgärder riktade mot patienterna visade sig inte göra skillnad avseende tid till arbetsåtergång. Dock visade arbetsplatsintervention ha en viss effekt. Hög grad av utmattning, sömnstörningar samt låga förväntningar och kognitiva svårigheter registrerade före insatt behandlingsåtgärd påverkade tid till arbetsåtergång negativt. Längre sjukskrivningstid före intervention och ett kovert, icke öppet, förhållningssätt till arbetsledare påverkade arbetsåtergång negativt.

Sammanfattningsvis talade resultatet för att ju mer allvarligt sjuk en patient var desto längre tid tog det till arbetsåtergång. Rehabilitering av patientgruppen innebar stora och resurskrävande insatser och tog lång tid. Resultatet av studien understryker därför vikten av en effektiv och kunskapsbaserad prevention. Området är otillräckligt utforskat och mer kunskap behövs.

Försörjning via arbete hos personer med permanent tarmstomi

Finns det en skillnad i förhållande till normalpopulationen?

En systematisk kunskapsöversikt avseende hur förlust av den normala kontrollen över tarmtömning i sig påverkar den drabbades förmåga till försörjning genom eget arbete.

Bo Fagerkvist, bo.fagerkvist@forsakringskassan.se

Lars Sjökvist, lars.sjokvist@forsakringskassan.se

Målet för denna kunskapsöversikt var att studera det aktuella kunskapsläget avseende förutsättningarna för försörjning genom förvärvsarbete hos individer med tarmtömmande stomi.

Tre vetenskapliga databaser genomsöktes efter relevanta, i vetenskapliga skrifter publicerade, originalstudier, där dessa på något sätt adresserar frågan om stomibärande och arbetsliv. Åtta studier identifierades där man angav någon form av numeriska data angående andel personer i arbete hos studiepopulationer med tarmtömmande stomi.

Slutsatsen efter genomgången är att det inte finns tillräcklig vetenskaplig evidens för att man skall kunna uttala sig om, och i så fall hur, den stomibärande delen av befolkningens arbetsförmåga skiljer sig från normalpopulationens.

Huvudskälen till denna slutsats är att de identifierade studierna genomgående saknar relevant kontrollgrupp, har en urvalsbias och fr.a. inte primärt är designade för att studera arbetsförmågan i sig hos stomibärarna, utan istället bakomliggande faktorer som möjligen påverkar den.

Kan cochleaimplantat ge förbättring av arbetsförmåga hos vuxendöva? - Hörselrehabilitering på avbetalning?

Viveka Westergren, vivekawn@gmail.com

Karl Weinreich, karlweinreich@yahoo.se

För att undersöka vilken kunskap som finns idag om effekt av cochleaimplantat (CI) på arbetsförmåga hos vuxendöva användare har vi gjort litteratursökning. Det fanns inte någon studie som utvärderade förändring av arbetsförmåga efter CI intervention. Men i sju publicerade studier fanns parametrar som relaterade till arbetsförmåga (inkomstförändring, arbete/arbetslöshet och upplevelse av arbetsmiljö). Med dessa sju vi valt att gå vidare med utvärdering av för att komma så nära ett svar på frågan “Kan CI ge en förbättring av arbetsförmåga?” som det går idag.

Studierna är antingen baserade på uppgifter inhämtade från reguljära patientbesök före och efter operation med CI eller från enkätutskick per post, samt en kvalitativ studie. I de flesta av studierna finns oklarhet i patientmaterial om talspåkunnande vid debut av hörselnedsättning, om förekomst av samsjuklighet och om de varit aktiva på arbetsmarknaden före CI intervention.

Resultaten varierade mellan oförändrade till en förbättring av valda data där flertalet parametrar visade tendens till förbättring. I nuläget finns dock inte ett evidensbaserat stöd för att CI hos vuxendöva ger en förbättring av arbetsförmågan.

En systematisk kunskapsöversikt om återgång till arbete förändras efter 3-6 månaders sjukskrivning

Agneta Glennsten, Agneta.Glennsten@forsakringskassan.se

Helene Wrede, Helene.Wrede@forsakringskassan.se

Syftet Att göra en systematisk litteraturöversikt med frågeställningen om det finns det något vetenskapligt stöd för att återgång till arbete (RTW) drastiskt försämras efter 3-6 månaders sjukskrivning? I Sverige finns en utbredd uppfattning att det förhåller sig så, oavsett diagnos. Förebilden till denna uppfattning lanserades i form av ett diagram i mitten på 80-talet och uppfattningen fortlever snart 30 år senare.

Metod Vi hittar inga studier med den direkta frågeställningen: om och i så fall hur, ändrar sig RTW över tid? Vi fick inrikta oss på att finna studier som påvisade hur RTW förändras över tid. Vi begränsade sökningen till sjukskrivna personer med lättare psykisk ohälsa/depression (CMD, common mental disorder). Vi gjorde endast sökningar i Pub med.

Kriterierna var förutom CMD, ålder: 30-55 år, både män och kvinnor, publikationsspråk, engelska, publikationsår, 2008 eller senare och land, Norden och norra Europa. Sökningarna i Pub med gav 152 studier. Efter sällning återstod 9 studier som uppfyllde inklusionskriterierna och som för vårt syfte var av god kvalitet. Studierna beskrev när i tiden den studerade populationen återfick sin fulla arbetsförmåga och den studerade populationen hade psykiska diagnoser satta enligt generellt accepterade kriterier.

Sökord Sick leave, return to work, minor mental disorders, (depression or depressive or mental).

Resultat Slutsatserna som vi kan dra av att ha läst studierna var att det inte finns något stöd för att RTW ändrar sig dramatiskt vid 3-6 månaders sjukskrivning vid lättare psykisk ohälsa. Resultatet var oberoende av om man gjort en intervention eller ej. Förändringshastigheten för återgång till arbete är något högre under de första 3-6 månaderna därefter är arbetsåtergången närmast linjär i förhållande till tiden även under en ganska lång tid. Det känns också förtröstansfullt att man kan visa på att även långa sjukskrivningar för lättare psykiska åkommor har en god prognos för RTW. I den största registerstudien med nästan 52 000 undersökta var så många som 95 % tillbaka i fullt arbete efter 24 månader.

Migränsjukdomens påverkan på arbetsförmågan

Samy Hellerstedt, samy.hellerstedt@telia.com , samy.hellerstedt@forsakringskassan.se

Jan Åke Åkesson, jan-ake@stangablick.net , jan-ake.akesson@forsakringskassan.se

Migrän är en vanligt förekommande huvudvärkssjukdom som karakteriseras av återkommande episoder med svår huvudvärk och olika sidosymtom. I många fall innebär sjukdomen en uttalad funktionsnedsättning med påverkan på arbetsförmågan.

Vi har upplevt en bristande överensstämmelse mellan Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd och vår kliniska erfarenhet i fråga om sjukskrivning vid migrän. Vi har därför via en systematisk genomgång av den vetenskapliga litteraturen velat studera hur arbetsförmågan påverkas i samband med migränattacker men också hur arbetsförmågan påverkas mellan migränattackerna och om där finns en varaktig påverkan på arbetsförmågan.

En sökning på PUBMED med relevanta sökord gav 237 artiklar i utbyte och efter relevans- och kvalitetsgranskning återstod 14 artiklar, som blev underlag för vår bedömning.

Genomgången visade att migränsjukdomen ger en avsevärd påverkan på arbetsförmågan i samband med migränattacken och att detta resulterar i en ökad sjukfrånvaro men också i en ökad sjuknärvaro. Det framkom däremot inte särskilt mycket stöd för att arbetsförmågan mellan migränattackerna påverkas nämnvärt. Vad gäller varaktig påverkan på arbetsförmågan så finns en del indikationer på att anställningsgraden är lägre och arbetslöshet vanligare hos patienter med svår migrän och även vid annan svår huvudvärk.

Denna genomgång visar att det försäkringsmedicinska beslutsstödet står i god samstämmighet med det resultat vi har fått fram och den kunskap som redovisas. Att det ändå föreligger en bristande överensstämmelse med vår kliniska erfarenhet kan bero på att det finns kunskapsluckor beträffande påverkan på arbetsförmågan mellan migränattackerna och eventuellt varaktig påverkan på arbetsförmågan hos migränpatienter.

Vilket samband finns mellan brandmäns exponering och deras dödsorsaker?

Peter Forsblom, peterforsblom@bredband.net

Ulf Trabjerg, ulf@trabjerg.se

Flera artiklar i Brandmännens branschtidskrifter har fokuserat på brandmännens exponering. Det är inte bara luftvägsexponering utan också hudexponering och radiokommunikation. Cancer har också blivit godkänt som arbetsskada hos brandmän i mer hälften av delstaterna i USA och vissa provinser i Canada samt i Australien. Mot bakgrund av detta ville vi göra en litteraturöversikt över brandmäns exponering och deras dödsorsaker.

Vid denna litteraturöversikt har följande databaser använts: PubMed och DynaMed, EBSCO HOST. Sökbegreppen har varit: Firefighter, Firefighters and cancer, Firefighters and mortality, Firefighters and occupational exposure, Firefighters and occupational exposure and cancer, Firefighters and exposure and cancer. Detta ledde till att 49 abstracts togs fram. I detta skede fann vi att ingen artikel bar hela vägen från brandmäns exponering ända fram till deras dödsorsak varför denna litteraturöversikt framdeles blev tvådelad, där den första delen ser på faktisk exponeringen av brandmän och den andra på sambandet mellan brandmän och deras dödsorsak.

35 artiklar i fulltext togs fram. Endast studier på brandmän har inkluderats och endast studier som har resultat gällande dödsorsaker har inkluderats. Beträffande brandmän och deras dödsorsaker fann vi 5 översiktsartiklar, 4 med fokus på cancer och en med fokus på icke-cancer. Därtill 3 registerstudier och 2 kohort-studier. Avseende exponering fann vi en översiktsartikel, en datasimuleringsmodell och en som grundar sig på primärdata. För vår granskning av dessa studier har vi valt att använda den granskningsmall som ingår i SIGN.

Studierna på brandmännens exposition handlade två om metodutveckling samt en översikt som mer är att betrakta som en hypotesutveckling. Studierna avseende exposition var således av så låg kvalitet att inga relevanta slutsatser kunde dras. Beträffande den studie som tar upp icke-cancer och dödlighet hos brandmän hittades inget samband mellan yrket brandman och någon specifik sjuklighet eller dödlighet vid sidan av cancer. Beträffande cancer fanns en ökad dödlighet i nonHodgkin lymfom, prostatacancer samt testikelcancer hos brandmän. Något direkt stöd för att just hudexponering, radiokommunikation eller luftvägsexponering skulle ligga bakom den ökade dödligheten i specifika dödsorsaker hos exponerade brandmän har vi heller inte funnit. Några av studierna stödjer också en healthy worker effekt hos brandmän.

Karpaltunnelsyndrom och sjukskrivning/sjukfrånvaro

Catarina Bremström, catarina.bremstrom@forsakringskassan.se

Niels Möller, cofomo.medic@gmail.com

Inledning. Karpaltunnelsyndrom (CTS) är ett vanligt förekommande nervinklämningssyndrom med omfattande ekonomiska följder för samhället. Hälso- och sjukvården är beroende av den kunskap som finns om vad som påverkar tiden som personer med CTS är frånvarande från arbete pga. sjukdom.

Syfte/frågeställning. Syftet med vår litteraturöversikt under Behörighetsutbildning i Försäkringsmedicin vid Göteborgs Universitet 2012 – 2013 var att klargöra i vilken utsträckning man har kartlagt vilka faktorer som påverkar hur lång tid personer med CTS är frånvarande från arbete pga. sjukdom. Vi valde frågeställningen ”Vad påverkar längden av sjukskrivning/sjukfrånvaro vid CTS?”.

Metod. Vår litteraturöversikt genomfördes genom en sökning via sökmotor PubMed hösten 2012. Sökorden som användes var ”CTS and sick leave”. Exklusionskriterier var annat språk än engelska, ingen vetenskaplig artikel motsvarade det abstrakt som sökningen visade, annat utfall än sjukskrivnings-/sjukfrånvarolängd, CTS hade inte studerats, artiklar publicerade tidigare än fem år före vår litteraturöversikt. 6 artiklar inkluderades i översikten. Vi utformade ett kvalitetsbedömningsinstrument som innehöll 6 kriterier innefattande studiedesign, population, utfall och påverkansfaktorer.

Resultat. I de ingående studierna angavs faktorer som påverkade sjukskrivnings-/sjukfrånvarolängd såsom typ av arbete, kirurgisk behandling (antingen kirurgisk behandling som sådan eller jämförelse mellan olika kirurgiska metoder), psykologiska faktorer, faktorer av olika natur såsom t ex preoperativ sjukskrivning, nedsatt nervledningshastighet preoperativt, yrkesmässig exponering av repetitiva rörelser, tungt kroppsarbete. De faktorer som förekommer i flest studier var att typ av arbete och CTS-operation på olika vis påverkade tiden för sjukskrivning/sjukfrånvaro vid CTS.

Diskussion. Slutsatsen var att de ingående studier inte var helt samstämmiga, men att de faktorer som i någon utsträckning kunde påverka tiden för sjukskrivning/sjukfrånvaro vid CTS var typ av arbete och CTS-operation, och att den kunskapen kan användas av Hälso- och sjukvården och Försäkringskassan. Vår förhoppning är att det görs ytterligare forskning på området vilket kan förbättra kunskapsläget inom området och förhoppningsvis leda till gynnsamma förändringar för såväl de personer som diagnostiseras med CTS som för de instanser som arbetar med problematiken och för samhället i stort.

Xylitol som infektionsprofylax mot akut mediaotit (AOM)

Lisa Rosengård, lisa.rosengard@sll.se

Ingela Heimann, ingela.heimann@vgregion.se

Mellanöreinfection eller akut mediaotit (AOM) är en vanligt förekommande sjukdomsdiagnos hos barn som söker läkarvård. 70 % av svenska barn har haft en AOM före 6 års ålder. Infektionen kan orsaka hörselnedsättning och försena barnets talutveckling. Samhällets kostnader för sjukskrivning vid denna diagnos uppgår till mer än en halv miljard kronor årligen. Forskning har indikerat att xylitol kan ha betydelse som profylax mot akut mediaotit. Xylitol är ett naturligt sötningsmedel som utvinns från björkträdet och som har visats förebygga bakteriella tandinfektioner. Denna systematiska litteraturöversikt syftar till att undersöka aktuella systematiska litteraturöversikter på området och besvara frågan var forskningen står idag avseende xylitol som prevention vid AOM. Sökning har gjorts i databasen PubMed och resulterat i tre systematiska litteraturöversikter på ämnet.

Studierna visade att det fanns en signifikant reduktion av AOM hos barn som tuggade 2g xylitol fem gånger dagligen efter måltid och mellanmål (2 bitar under minst fem minuter). De yngsta barnen som hade svårigheter att tugga tuggummi fick ett preventivt skydd av xylitol i mixturform. Xylitoletolerades väl av barnen utan svåra biverkningar. Xylitol givet under etablerad luftvägsinfektion skyddade inte mot insjuknande i mellanöreinfection. Forskarna visade att mödrar som tuggade xylitoltuggummi skyddade sina små barn mot kariessjukdom. Xylitol påverkade bakterierna som överfördes mellan mor till barn. Författarna menade att mödrars xylitoltuggande även kan förebygga barnens insjuknande i mellanöreinfection. Bakterier som orsakar karies och mellanöreinfection är nära besläktade och överförs på liknande sätt mellan mor-barn. Ett viktigt samband för de mycket små barnen som inte kan skyddas mot infektionen genom att tugga xylitoltuggummi. De minsta barnen är en viktig grupp, amerikanska studier visar att två tredjedelar av de ettåriga barnen har genomgått minst en infektion i mellanörat. Globalt sett är infektionen en av de vanligaste och mest kostsamma barninfektionerna. Fortsatt forskning på området bör kunna påvisa ett samband mellan mödrars xylitoltuggande och minskat insjuknande i mellanöreinfection hos de små barnen